

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 53. ANULU XIII.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si țieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiiu, in 8/20 Iuliu 1865.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu literé
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Telegrafulu ese de dona ori pe septe-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiiu la espeditur'a
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

(A.) Sabiiu 6 Iuliu. Postau, séu n'au fostu de
lipsa pentru gubernulu Tieréi romanesci de astadi sa aduca le-
gea noua pentru alegerea de Episcopu, este o intrebare, pe
care mi o facu mie, căci la acést'a me provóca atátu organi-
sati'a bisericésca stabilita din vécuri, catu si caracterulu tem-
pului, in care traimu, si care se vede a fi preaplecatu spre
reforme inca si acolo, unde n'are locu.

De voiu esamina intrebarea, ce mi-amu propus'o, din
punctu de vedere bisericescu, atunci vinu la acelu respunsu,
ca gubernulu tieréi romanesci de astadi n'au avutu lipsa sa a-
duca acea lege, de óre ce Ierarchi'a bisericésca s'au ingrijitu
dela inceputulu eii pentru modulu alegerei de Episcopu si mo-
dulu acést'a l'au prescisu pentru tóte popórele, carele se si
padiesce pretotindenea, unde stralucesce lumin'a crestinismului,
si regimulu civilu nu abuséza cu puterea sea fisica fatia cu
Ierarchi'a, si cu puterea spirituala a acestei'a. Nu scriu aci
vre-unu tractatu canonicu; de aceea nu tractezu mai pre largu
despre asertulu meu, căci nici unu sufletu nu va negá, ca n'aru
esistá in Biseric'a nóstra o norma canonica pentru alegerea de
Episcopi, si ca norm'a acést'a n'aru fi practicabila sub ori ce
regimu de Statu. Ear pentru informarea acelu, cari nu
cunoscú norm'a canonica pentru alegerea de Episcopu, espunu
aci pe scurtu: ca fiindu trebuintia pentru unu Episcopu, Mi-
tropolitulu chiama la sine pre toti Episcopii sufragani, tine
cu densii Sinodu, unde Episcopii se consulta, si alegu trei,
pe cari ei au aflatu a fi vrednici pentru archipastorie, si i
presenta Mitropolitulu, carele are dreptu pre unulu dintre cei a-
lesi alu designá de Episcopu, si a raportá Domnitorulu spre
denumire dupa prax'a vechia, si dupa urmat'a denumire a
prefige in cointielegere cu celu designatu de Episcopu diua
sfintirei, pe carea o sevarsiesce cu doi Episcopi, séu celu pu-
tinu cu unulu.

In Valachi'a si Moldov'a pána la unirea loru politica in-
tr'unu Statu se alegeá Episcopulu si Mitropolitulu prin ob-
stésca adunare. Acést'a praxa se póte privi cá legale, căci
un'a intre alegatori au fostu si Mitropolitulu si Episcopii,
alt'a, căci obstésca adunare consteteá eschisivu din fiii cre-
dinciosi ai Bisericei; ba inca se poteá privi astfelu de ale-
gere si pentru aceea de legale, căci dupa prax'a Bisericei
primitive s'au consideratu alegerea facuta in obstésca adu-
nare a unui Episcopu cá si cum s'aru fi facutu aceea cu votu
alu poporulu credinciosu, la care si Episcopii trebuie sa pa-
diésca la alegeri, care le facu ei secretu in Sinodu.

Trebuie sa marturisescu, ca Regimulu tieréi romanesci
nimicu mai bine n'aru fi potutu face cá aceea, cá sa fia sus-
tinutu prax'a acést'a despre modulu alegerei Archiereiloru sei
cu atátu mai multu, căci prin aceea Constitutiunea politica a
tieréi, si Domnitorulu eii constitutionalu multu aru fi castigatu
in vadia morale, de óre ce aru fi sustinutu constitutionalis-
mulu celu primitivu, pe care crestinismulu l'au fundatu, si prin
care crestinismulu au aretatu Guberneloru modulu celu mai
siguru de ocarmuire spre multiamirea popóreloru.

Nu este aci locu a esamina causele, care au povetiuitu
pe Regimulu Tieréi romanesci la aducerea acelei legi noué,
ajunge aci a se dá espressione acelei convingeri generali din
Tier'a romanésca, ca adeca tier'a si Biseric'a totdeun'a erá mai
multu multiamita si indestulita cu Episcopii si Mitropolitii sei
alesi in obstésca adunare, decátu cu cei octroati. Dicemu
„Episcopii octroiati“, pentrucá legea cea noua, si lucrarea eii
remáne cá o octroare fati'a cu Biseric'a, de vreme ce Episco-
pulu nu se face in'duchulu asiediaminteloru bisericesei, ci civilu.

Gubernele Stateloru constitutionale in Europ'a respectéza
constitutiunea bisericésca inca si acolo, unde Ministeriulu este
responsabilu, căci acést'a pune amplotiati, dar nu si Episcopi;
asiá si Regimulu Tieréi romanesci are dreptu, cá si alte Re-
gime, a pune Amplotiati, dar nu si a octroá Episcopi, afara de-
ca vrea sa faca tabula rasa din constitutiunea cea d'antáiu a

popóreloru crestine, carea este proprietatea si clenodiulu celu
sacru alu nostru toturor'a, cari suntemu fiii unei sante, sobor-
nicesci si apostolesci Biserici a resaritului!

Candu, multiamita Ceriului! nu póte alegá Regimulu
tieréi romanesci aceea, ca din caus'a unoru compromisiuni
ale Episcopatulu in linea politica si a ferioerei patriei, de
care s'aru fi facutu vinovati Episcopii, au fostu silitu a schimbá
prax'a cea vechia si canonica a alegerei de Episcopi in obstésca
adunare prin o lege noua, carea i da lui dreptulu alegerei de
Episcopi, si Domnitorulu dreptulu de denumire; atunci voiu
sa espunu banuelile mele, pe care acea reforma au produsu
in mine, si adeca

1, ca eu privescu in aceea noua lege o lovitura din cele
mai vatemátore pentru constitutiunea Bisericei nóstre, pe ba-
s'a cárei'a Ierarchi'a nóstra au combatutu totdeun'a confun-
darea imperatíei lui Domnedieu cu a luméi acestei'a, si acést'a
au facutu ea in si afara de Sinode. Aci mai vine de a se
aminti si aceea, ca lovitur'a aceea, pe care acea noua lege
infige constitutiunei Bisericei nóstre, provine dela unu Regimu,
care functiuneza in tier'a aceea, care au merítatu pána astadi
eminente a se dice ortodoxa, căci ea au pastratu adevé-
rurile apostolice si sinodale fara cea mai mica vatemare séu
schimbare pána in dílele nóstre;

2, ca eu privescu in aceea noua lege nisce combinatii lu-
ate din terrenulu civilu, cá sa nu dicu, speculativu; si diu a-
semenea combinatiuni nu se pótrivescu cu natur'a obiectulu
cestiunatu, si cu resultatu bunu si duráveru nu se pota trans-
plantá ele pe terrenulu celu cultivatu si consolidatu alu Bise-
ricei, pentru ca Episcopatulu in nici o privintia nu se póte a-
semena cu ofielatulu publicu; căci acést'a este efflussulu
institutiuniloru statulu, ear acel'a este efflussulu institutiuniloru
domnedicesci. De acést'a marturisiré trebuie sa fimu petrunsi
cu totii, pána candu ne inchinámu Evangheliei lui Christosu,
carele au pusu pre Apostoli, ear Apostoli au pusu pre Epi-
scopi, si acesti'a punu pre urmatorii loru. Se intielege de si-
ne, ca acést'a se face si s'au facutu cu cea mai conscienti-
tiosa observare a multiamirei Statulu, a Regimulu si a Dom-
nitorulu respectivu; candu Biseric'a invatia: ca tóta stapani-
rea este dela Domnedieu, si celu ce se improtivesce Stapani-
rei, lui Domnedieu se improtivesce: atunci Statulu numai inte-
résulu seu servesece, déca va dice: ca Biseric'a este dela
Domnedieu, si celu ce se improtivesce Bisericei, lui Domne-
diu se improtivesce;

3, ca eu si pentru aceea privescu legea cea noua de de-
fectuosa si prejuditiosa, de óre ce partisanii eii deducu din-
tr'ens'a nisce doctrine scalciate. Cáci Parintele Neofitu Scri-
banu au deprecatu denumirea sea de Episcopu alu Argesiuulu,
incepura unii, inca si unele jurnale din Romani'a sa-i impute
cu aceea, ca este muscalu, si n'au priimitu denumirea sea,
căci s'aru fi calcatu o lege muscalésca prin denumirea aceea,
nevrendu a lua in nici o consideratiune temeiturile lui cano-
nice luate din otaririle Sinódeloru ecumenice, prin care Prea-
santi'a Sea au datu tocm'a si regimulu muscalescu inveti-
tura, cum trebuie sa se urmeze la punerea de Episcopu. Va
veni tempulu, si acel'a nu póte fi departe, candu se va recu-
nósce, ca Parintele Episcopu Scribanu Neofitu n'au potutu
priimi denumirea sea octroata de Episcopu nici cá unu barbatu
invetiatu bisericescu, nici cá unu románu si cive cultu alu
Romaniéi libere; va veni tempulu, si acést'a nu va
fi departe, candu in Romani'a libera se va nimici acea
lege néua, pentru ca este sora buna a legiloru muscalesci,
prin care Biseric'a este pusa in Russi'a in catúsiéle unui re-
gimu absolutisticu; si déca acést'a a mea prorocia nu s'aru
implini, atunci fara indoie la si de siguru se va implini pro-
roci'a mea a doua: ca adeca Romani'a libera se va singe cu-
rendu, si va resari pe ruinele eii o Romani'a absolutistica!

Amu dísu mai susu, ca n'amu de cugetu a compune aci

unu tractat formalu despre deslegarea întrebării, pe carea mi o amu pus; de aceea incheiu sirulu convingerilor mele, cu acea speranția: ca Alesulu națiunii române și alu României libere constituționale si-va luá pavedi'a resignațiunii, ce pre unu domnitoru alesu și constituționalu trebuie sa-lu caracterisedie mai pre sasu de tóte, si va face, cá acea lege, cáci vatemala constituțiunea și legile fundamentale ale religiei sale, vatemala pra-x'a cea vechia și dreptulu celu vechiu alu alegatoriloru sei, și degradéza Romani'a cea libera și constituționala de astadi la o Romania sclavica și absolutistica, — sa se modifice spre multiamirea caracterului de statu, de care are a se bucurá Patri'a, Biserica și Statulu Lui in întielesulu celu adevératu, dar nu imaginariu!

Programulu ministeriului Majlath Belcredi.

Diuarulu vienesu „Neues Fremdenblatt“ dice, ca prin nisce impregiurări deosebite i a succesu a aruncá o privire asupra programulu noului ministeriu, ale cáru liniamente aru fi urmátorele:

1. **Diplom'a de Octobree** este fundamentulu transitiunii, ce are a se face.

2. Sfer'a de activitate a dietelor, — rezervandu-se drepturile, ce competu numai corónei, de a c o n s c r i e d á r i și a l u á r e c r u t i, pentru Ungari'a se reduce la institutiunile, ce au sustatu pâna la anul 1847., pe candu dincóce de Lait'a remánu in valóre institutiunile dietale, foste valide pâna acum.

3. Cu privire la referinti'a in venitoriu a Croatiei și Transilvaniei fatia cu Ungari'a se va pastrá, mai cu séma in tier'a césta din urma, unu status quo alu stárei cei noué a lucrurilor, panacandu se va enuncia in privinti'a acést'a diet'a ungara (? Red), dupa care apoi delegati ai acestoru tieri voru avé sa formuleze positiunea, ce aru fi a se luá.

In privinti'a deputatiunii, ce aru veni a se tramite din partea dietei croate la diet'a din Pest'a, se va asceptá cursulu dietei croate, ce are a se aduná.

4. Pentru de a manifestá nesuinti'a corónei cátra impacarea cu Ungari'a, in cabinetulu formandu sa se denumésca, afara de contele Eszterházy, inca celu puținú doi ministri unguresci fára portfoliu, asiá, incátu — esceptandu-se ministrii de resbelu, de finantie și de justitia — lângá toti ceialalti ministrii austriaci sa se alátore cáte unu ministru ungurescu fára portfoliu.

Șa se conchiame unu senatucam de 120 membri din tóte tierile monarchiei. Problema acéstui'a va fi in rendulu d'antáiu aceea, de a schimbá constituțiunea din Februariu astfelu, incátu de o parte Ungari'a sa póta intrá in pertractarea afaceriloru comune cu tierile dincolo de Laith'a, fára de a stirbi drepturile sele istorice, ear de alta parte sa se pastreze drepturile constituționale date popóreloru austriace prin patent'a din Februariu.

Decisiunile acéstui senatu conchiamatú numai ad hoc aru fi sa fia apoi fundamentulu noului edificiu de statu austriacu.

Senatulu sa delibere pe tempulu acél'a, pecandu diet'a ungara va avé deosebitu ocaziune a formulá cerintiele sele. —

Sabiiu in 4/16 Iuliu. Eri dupa amédi se finira esamenele semestrále in institutul archidiecesanu pedagogico-teologicu, cari — cu prea mica esceptiune — au decursu sub presiedinti'a Esc. Sele P. Archiepiscopu și Mitropolitu Br. de Siagun'a. Cátu pentru rezultatele, ce s'au manifestatu prin aceste esamene, facendu și redactorulu de acum alu acéstei foi parte din corpulu professoralu, nu vomu aduce nici o judecata; numai atât'a potemu dice cu consciinti'a liniscita, ca institutul preste totu se afla pe calea inaintárei și perfectiunárei ne'nterupte. Sperámu, cá pe anul venitoriu, edandu și densulu unu programu, va poté desvelí dinaintea celoru ce se intereséza de elu — și care Románu ortodoxu nu s'aru interessá de institutul, unde se crescú fiitorii lui preoti și nvetiatori! — unu tablou alu desvoltárei și stárei sele actuale. Domineca s'a seversítu in biseric'a din cetate rogaciunea de multiamita cu plecarea genunchiloru, dupa aceea adunandu-se toti professorii și elevii in sal'a cea mare a institutului, P. Prof. și Directoru I. Hanni'a s'au adressatu cátra elevi cu unu cuventu acomodatú de despartíre, la care response clericulu III. I. Prodanu cu cáte-va cuvinte de recunoscintia și multiamita.

Numerulu eleviloru din semestrulu acést'a face: cler. III 27; cler. II. 22; cler. I. 58; ped. II. 11; ped. I. 15, cu totii dar 133.

De lângá chei'a Turdii 1/13 Iuliu 1865. Curiosu fiindu continuo a sci despre cele ce se intempla in lume, luandu foile, acum ceva mai interesantu nu poti vedé intrensele decátu criticele stramutári ministeriale, care se intempla in imperiulu nostru, din cari unii deducu ca voru do-

bendí munti de auru, dara nu-i despezazu in speranti'a loru, cáci au mai patitu unii cá acei'a si inca mai potú esperiá dis'a latina: Spes et alit et fallit. Intre celelalte, un'a nu o potú trece cu vederea, și sa nu facu o observare publica despre ea. Amu cititu in „Kol. Közl.“ nr. 78., unde corespondintele X. Z. descrie defectulu K. Mansturului; — la pré intielépt'a bagare de seama a domniei sele, ca edificiele —, suntú ticalóse, i potú respunde: ca dupa cum mi e cunoscutu, acea Comuna au fostu supusa iobagimei cei crunte, care e destulu semnu de miserabilitate, cáci déca K. monostoreni aru fi fostu magnati, s'au possessori nobili, prin amar'a sudóre a iobagiloru ai vedé acolo edificie splendide; consequenter in statu quo nu potemu dice alt'a decátu: O misera sors hominum!

Scandalulu d. corespondinte despre prunci, ca sbierandu alérge inaintea trasuriloru, cumca-i incomodu, concedu ca are dreptu; — ca imputa defectuósei educatiuni, si aceea póte fi; — insa decumva arucalatori domni'a lui „prin nemes Aranyos Szék“ (nobilulu scaunu alu Ariesiului) nu aru poté investá numai pre pruncii națiunii nóstre — aceea scandela, cáci pe acolo nu numai alérge inaintea trasuriloru pruncii cei cultivati (?) dara prin educatie docentii lorú (tanito mester:) intru atât'a iau adusu cátu dau cu pietri dupa calatori, de paralelu póte fi destulu. — Fórté me neodichnesce espressi'a cea ironica: a kedves kis morék nagy rikolrozva futnak a lovak eleibe; m'amu ganditu multu ca pre cine intielege d. corespondinte prin Morék: pre Zigani? pre acesti'a i-arú fi titulatu Zigány purdék, — dara mi-amu adusu aminte, ca acei Morék potú fi mladitie tinere nevinovate române, si de unde mi-au venitu Morék cunoscutu voiú spune: in partile acéstea ori si care magiaru rusticu, care nu scie A. B. C., pre servitorulu lui de románu, s'au si pre alti prunci, nu-lu numesce intr'altu tipu, decátu: móre, gyere more, el ment a more; — desu amicabiliter amu cercatu originea poreclirei acéstei'a, insa rusticii — nu miau sciut'o constată, dar acumú vediu, ca dupa ce si prin foile publice, dela ómeni culti, inca asiá se numescu baietii de románu, deducu, ca dela superbitatea acelor'a au devenitu per traditió-nem la cei mai simpli magiari; — apoi concludu cu aceea: ca ce sa mai ascepti dela unii cá acésti'a? — Noi Románii sa nu ne amagimu!

Sân-Nicolaulu-mare, 30 Iuniu 1865. Fiindu cu atentiune la tóte cáte se petrecu pe la noi, și vediendu, ca nimenea nu se intereséza din comun'a nóstra a se prenumerála jurnale romane; cu atât'a mai puținú a scrie despre cele ce atinge mai deaprópe interesele nóstre in viéti'a sótiála; me determinai a ve tramite acéste orduri; pentru cá on. publicu cititoriu sa vada atâtú cele ce se petrecu pe la noi, cátu si simptomele provenitedin nefavoritórele giurstári, in cari neaflámu.

Pentru aceea Ve rogu, m. st. Dle Redactoru! sa aveti bunatate a dá locu acestoru orduri, in colónele multu pretiuitulu DVóstre jurnalú „Telegrafulu Románu“ și a ne dá ocaziune de a prenotá cáte ce-va de pe Muresiu, spre a dovedí, ca si noi cá ceialalti frati románi din alte párti viámu și combatemu dupa potintia indiferentismulu, ce ne stapaniá pâna acum.

De-si provedinti'a ni-a fostu destinatu nespusa bucuria prin restaurarea vechiei nóstre metropolii, cu alu cárei doru mosii și stramosii nostri s'au immormentatu, și despre care reinfintiare nici mai voiescu a osteni memori'a cititoriloru, fiindca despre acést'a s'a pertractatu pâna acum'a de ajunsu; de-si cavaleresculu nostru monarchu au sciutu sa remunereze credinti'a loiala a națiunii române și sa respecteze plángerile, justele dorintie și cereri ale Romániloru, cari l voru glorificá memori'a totdeun'a in toti seculii, — denumindu pe Archiepiscopulu și Mitropolitulu nostru in persón'a Escellentiei Sele Inaltu Preasántítulu D. Andreiu Baronu de Siagun'a, — Archipastoriulu doririloru; de-si vedemu cu ochii mantui rea, carea au venitu Romániloru dela Ddieu, prin grati'a preabunulu Imperatu, si de carea mai multu avemú noi cei din comunitátile mestecate a multiamí lui Domnedieu, si a ne bucurá; — totusi indelungat'a si cu resignatiune imbinat'a asceptare de definitiva transpunere sub jurisdictiunea adoratulu Archipastoru, ne-a marginitu bucuri'a, ni-a recitu speranti'a, ni-a casianatu uimire si ni-au insuflatu órecare temere, *) cu atât'a mai vertosu, cáci de comunu ne este cunoscutu, cumca nici o bucuria lumésca nu esiste, carea sa nu cuprinda in sine si unu picu de amaraciune; și precum in miere inca se afla veninu, asiá in dulcea speranția s'a ivitu alu indoielei pelinu; si cu cátu mai intardiá deslegarea cestiunei amintite, cu atât'a si intristarea pe di ce merge in poporu cresce, si potemu si acum cu totu dreptulu afirmá ca chiaru acele inimi, si acele fetie, care la prim'a respandire a faimei despre re'nviet'a metropolia au fostu electrisate versandu lacrimi de bucuria, acum, triste si palide, ne dau dovedí, ca dupa indelungat'a, si cu suferintie invescut'a asceptare a cuprinsu loeu intristarea.

*) Diu'a de 15 Iuliu sperámu ca Ve va fi luatú tóte indoielele. (Red.)

Obiectul convorbirii la conveniri, cu cei din comunele mestecate pe la noi nu e altul decât întrebativul: ca ore panacandu mai tîne această stare apăsătoare? Veni-va comisiunea mixta în fati'a locului? Ce direcțiune și va luă la pertractarea dreptului de proprietate bisericilor? pe care parte voru deveni bisericile, unde Românii formăza majoritate absolută fatia cu coreligionarii frați Serbi, fiind de două, de trei și mai de multe ori mai mulți la număr? — și dela început, dela edificare în comunu, până acum au contribuit cu multu mai multu? Eata totu întrebări îndreptate, la care însă dorere! până acum'a nu s'a răspunsu făr' numai cu stringerea umeriloru. —

Grij'a și temerea, ca vomu remană noi cei din comunele mestecate în statu quo e cu atât mai mare, fiindcă vedem, ca confratii nostri Serbi nu stau cu mâinile în sinu; ei esceleza cu toate mijlocele, a miscă totă pîtr'a într'acolo nesuindu, ca numai bisericile să devină eschisiv'a proprietate a lor, ci și Românii să se declare în favoarea lor. — Și pecandu noi amu statu și stămu cu ochii spre viitoriu privind, în labirintulu cugetelor confundati, și în acceptare ca ce voru aduce asupra ne evenimentele acestea, s'eu mai bine dîsu ce voru luă dela noi? ore trecutamu prin focu și prin apă, preste suferinție și sfășietore doreri, au dora ne stau încă înainte? pe atunci frații Serbi umeru la umeru, mîna 'n mîna, și inima la inima aster-nura congressului serbescu în Carlovitii rogarea: ca acelasi să binevoiescă despre biseric'a din comun'a noastră a decide în favoarea lor, — ceea ce și avu de urmare, în restimpu de vre-o-câte-va septemăni sosirea îndorsatiunei cătu de scurta, atât'a de chiară, ca: decreti'a lor e 'mplinită în rezoluțiunea imperială. — Nu scim, ce va să dîca gratiós'a rezoluțiune a bunului Domnitoru despre acele biserici în comunu edificate și cu marea majoritate a rom. sustinute, ca: de cum-va acelea sunt ale majorității, pelânga desdaunare — atunci nu pîcepem ce voiesce îndorsatiunea, fiindcă ne aflămu pe mai chiaru terenu, mai favoroasă pozițiune decât densii; dar de-si nu multu cugetămu la decisiunile „de nobis sine nobis“ aduse, totusi ne vine a crede și a ne teme, ca de nu va es' comisiunea, arbitraminte iarasi vomu remană în statu quo pe unu tempu nedetiermuritu. — Acestă zelotipia a noastră e eflussulu comentarielor mentiuantei „îndorsate“, prin care argumentare ei sustinu a le fi sburatu grij'a din capu ca le va rapî (? Red.) cine-va ce e alu lor, cu atât'a mai puțin biseric'a. — Acum temerea acest'a de si e basata pe amara esperintia, ca până acum toate au mersu dupa voi'a lor, totusi pentru cuventulu „rapire“ care ni-lu însusiescu, de orece cu altii n'au de-a face în asta cestiune, observu, ca fără muștrarea consciinței nu pôte remană, candu pe totu ce e mai sântu subț acestu sôre, pe acestu pamentu, ei insi potu prin exemple vii adeveri, ca după atâtea plânsori, selemnele proteste, juste cereri, nenumerate petitiuni, și guralu și în scrisu ale bietiloru Români, în cele mai multe locuri mestecate, nu numai parochiile, ci și statiunile invetiatoresci arbitraminte numai Teologiloru ori Preotiloru Serbi și preparatoriloru bastardi renegati ce s'eu forte reu tortoacă limb'a rom. s'au voiescu în adinsu a o întortocă, cu delaturarea filoromoniloru, suntu donate, și cari în dereptu lucrându în locu de progresu casiune bietiloru români dauna și amaraciune nespusa, impedecandu cătu pe fatia catu pe dosu pe cătu numai se pôte propasirea lor în cultura, și îngrijinduse mai multu de interesele private de cătu de luminarea poporului, și a prunciloru. —

Nu-mi e scopulu a presentă casuri speciale, ci numai atât'a de astadata cu acea întrebare: Ore pe ce carare s'aru află la acestea leacuri? și lasu on. publ. cetitoriu să judece. ca ore noi suntemu rapitori, cari dămu crunt'a noastră sudore celoru ce nu voiescu a o remuneră? — Frații serbi pe de o parte se folosescu cu proverbiulu „Proclito oteto“ afurisitu ce-i rapitu, pe de altă în fapte dovedescu contrariulu după observațiunile unui corespundinte bravu alu acestei foi „Ca totu ce e alu nostru e și alu fratiloru serbi, nu însă și din contra, și totusi ne considera de rapitori, și că pre cei ce aspirămu la ce nu e alu nostru. „O tempora! O mores!“

Pelenga toate aceste noi nu pretindem ce nu e alu nostru, nici voim a ne rogă lui Ddieu cu lucruri straine, și tragendu velulu uitărei preste toate cele trecute, și considerămu de frați adeverati, și nu de rapitori, și o facem această din punctulu de vedere alu reciprocității, ce-lu dorim în venitoriu. —

Laud'a providinței, ca de-si ne-a fostu încarcatu cu suferinție, de care parte mare n'amu scapatu nici până astadi; totusi ni-a pastratu și mangaieri, căci pe candu d. e. în comun'a noastră totu Românulu zelosu aperatoru alu dreptelor cause eră persecutatu și terorisatu, se îndură ceriulu a tramite în mijloculu nostru unu conducatoriu bunu, plinu de înțeliepciune și energia în persón'a D. advocatu dominalu, bravulu deputatu de dieta din 1861. D. Vincentiu Bogdanu, subț a cărui conducere, neavendu dealtmintrea nici amplotiati nici alti înțeliginți de natiunea noastră, amu mai respiratu.

În fine voiu declară, ca noi ne alipim cu sufletu cu trupu de bunulu nostru Archiepiscopu, și Metropolitu, pre care ceriulu să ni-lu sustina întru mulți fericiti ani, spre a conduce năi'a natiunei și bisericeii la portulu mantuirei. Dar și până atunci ajute Ddieu dreptății!

G. B.

Varietăți și noutăți de di.

Stipendiile date de nobil'a familia Mocioniana a studinților români în anul scol. 1864/5, ajungu summ'a de 3000 f., din cari s'au împartasitu 34 tineri români dela diferite institute de învățământu, afara de aceea se întretinu încă doi tineri români în Timișoara și Versietiu cu toate cele de lipsa. Cei ce dorescu a se împartăși pe venitoriu din ajutoarele acestea, au a si tramite concurselu celu multu până la 1 Septembrie a. c. la H. D. Andreiu de Mocioni prin Timișoara la Foen, ori la ori care altu membru alu ilustrei familii. —

(Morte cumplita.) În Abrudu se'ntemplă de curendu o mórte înfiorătoare. Dómn'a Vilhelmin'a Remetei, fiindu ocupate la focu în bucataria, deodată si vediu vestimintele cuprinse de focu. Nefericit'a si perdú presintita de spaima, încātu repede alergă'n curte, dar tocmai prin această aprindindu-se foculu și mai tare, flacar'a se'cinse de trecu preste capulu ei; și de si domesticii i alergara într'ajutoriu, totusi foculu intratât'a o ranise, încātu după câte-va ore si-dete sufletulu în cele mai crâncene doreri. —

„Auror'a romana“ cuprinde în nr. 13: Cătra Români bucovineni, poesia. — Limb'a româna, novala. Desperatul, poesiara de Victoriu Russu. — O femeia cocheta, novela. Femeiloru despre femei. — Cunună de varietăți. Anunciuulu portretulu; poetulu Andreiu Muresianu. —

Familia aduce în nr. 4: Portretulu si o scurta schitiă a vietiei domnișoarei Elis'a Circ'a, junei artiste române transilvane, scrisa de I. Vulcanu. — Domnița Ruxand'a balade istorica de G. Teutu. — Caderea Timisianci, de I. Grozescu, Analișea limbii române, de A. Romanu. — Publicatiunea stipendiiloru Mocioniane pe an. scol. 1864/5. — Detunată, cu ilustrațiune. Columb'a, de A. Dumas. — Modele de broderia. — Ce e nou? — Literatura și arte. — Felurite. Cerespundinție. Numele prenumerantilor. —

(Calatori'a „messicana“ a Imperatului Napoleonu.) O scriere beletristica, ce ese în Pest'a, ne face atenti, ca în nr. nostru 44. amu dîsu, ca mperatulu Napoleonu s'a re'ntorsu din calatori'a sea „messicana.“ Noi acum antăi'a data observămu erorea și ne grabim a o'ndrept'a într'acolo, ca'n prospectulu politicu din nr. 44. vine a se citi în locu de „calatori'a messicana“ — „calatori'a algeriana.“ Multiamindu foiei beletristice, ca ne facu atenti, i urămu, că ea sa nu gresiescă nici odata. —

(O copila perduta și reafată.) Lui „Idök Tanuja“ se scrie din Versietiu, ca nu demultu se furase de acolo într'o di de târgu o copila de 12 ani. La catu-va tempu mum'a copilei aflandu-se la târgu la Biserica alba, vediu cu îngrozire pre copil'a sea — între schilavii cersitori, lipsita însă de amendouă mâinile, Hotiulu afurisitu adeva i taiase mâinile, și acum o portă pe la târguri, de adună mila pe urm'a ei; firesce îndata fu prinsu și datu în judecata. — Istori'a c'ngrozitoare, dar pelânga multimea și brutalitatea și selbatacimea cersitoriloru nostri de pe aici — cari dór în toia Europ'a nu mai au parechia, nu e cu nepotinta. —

Statiune telegrafica nouă s'au înfiintiatu în 2 14 Iuliu încôce în Odorheiu. —

(Drumuri de ventu.) În Londr'a se facu acum încercări cu o inventiune nouă: adeva cu drumuri subteranee, construite astfel, încātu carele, în locu de a fi manate de aboru, voru fi împinse numai de aeru compensatu. Se dice, ca repejunea acestoru felu de transportări este de totu mare. —

Marin'a italiana numera de presinte 98 năi de resboiu, cu 1860 tunuri și 20,384 soldati de mare. —

(Secretulu marimei Engliterei.) La espositiunea universală, ce se facu în Londr'a la anul 1851., venise, între miiile de straini din toate părțile pamntului, și o deputatiune a reginei de Madagascaru. Deputatiunea aveă insarcinare expresa, a scruta causele cele secrete, prin cari Engliter'a a devenitu atât de mare și de puternica? Regina Victori'a din Engliter'a audise despre această, și candu se presentă deputatiunea, ea predete conducatorulu acelei'a — o biblia în legatura pompoasă și dise: „Dati-o această reginei DVostre și spuneti-i, ca'n cartea această se cuprinde totu secretulu marimei Engliterei.“ —

Principatele române unite.

Comisiunea mixta, menita a descoperi Domnitorulu defectele, de cari patimesce țier'a, și-a terminatu lucrările sele și a predatu rezultatulu lor în mâinile Domnitorulu. Aceptămu cu încordare, a cunósce baremu liniamentele acestui raportu, candu apoi nu vomu întârdiă a le comunică cititoriloru nostri. Într'aceea nu potemu a nu deplora și noi, împreuna cu „Opin. nat.“, deca în acestu raportu nu s'aru fi atinsu și legea de presă, carea în toate staturile civilizate este unu factoru atât de importantu la aventarea poporulu.

Prospectu politicu.

Novel'a cea mare a congressului europénu, carea circula câte-va zile, că undele mării, în cercuri totu mai mari și mai mari, se reduce astadi mai cu aceeași repejune în cercuri totu mai strimte, panacandu în fine ni se pare ca se va aretă numai că o fama s'eu reu întielésă și deformată s'eu ca o iritare tendentiósă a vreunui diuariu. — Se constatéza, ca imperatulu Napoleonu, imperatés'a Eugeni'a și regin'a Isabell'a din Spani'a voru avé cătra capetulu lui Augustu o 'ntalnire la baile din Surrauz. — Emirulu Abdel-Cader se afla în Parisu. —

Imputinarea armatei austriace au avut efectul și în statele vecine, cu deosebire în Italia. Nu e neprobabil, ca și regimul italian va imita exemplul regimului austriac; căci și pentru par ea căs'ă și pentru ceea ne'ncrederea imprumutată au fostu motivul principal, a întretinut mase de trupe, ce trecu peste potința actuală a ambelor state. Diariul italianu ofic. „Opinione“ recunoscându și approbandu fapt'ă Austriei în privința imputinării armatei sale italiene, o svatujesce, că fără de resistința mai departe să ceda Venet'ă; căci e unu ce recunoscutu de toti, chiar și de consiliarii principilor italieni detronati, ca Italia trebuie să fie un'ă. Căndu aru lasă, dice, Austria Italiei Venet'ă, atunci îndată și-aru prefăce pre Italienii din inimi aprigi în amicii caldurosi.

În Angl'ă s'au finitu alegerile pentru noul parlamentu, și s'au alesu 184 liberali și 102 conservativi. Lor-

dul Palmerstonu, betrânul ministru primariu, este realesu în o-raselulu Tiverton. —

Prussia, mergendu pasu de pasu, pare ca se pregătesce de evenimente seriose. Sub cuventu, ca fortărețele țerei sunt ruinoase și au mare lipsă de reparatură, le a reparatu și a facutu încă și mai multu decâtă atăt'ă și chiaru decâtă le place locuitorilor: le au umplutu cu tunuri și cu soldati.

Rusia pregătesce pentru Polonia o recrutățiune de 14,000 soldati. La anul 1863. tocmai recrutățiunea acest'ă fu semnalulu revoluțiunei, ce urmă, și asiă guvernulu rusescu procede acum cu mare grija și circumspectiune.

Processulu celu mare americanu în urmă uclăderii presiedintelui Lincoln s'a terminatu, dar sentința încă nu s'a publicatu. Se crede în adeveru, ca presiedintele staturilor rebele, Davis, a fostu conjuratu cu ucigătorulu Booth. —

FOIȚA „TELEGRAFULUI ROMANU“.

Discursulu Preasântitului Domnu Michailu, Mitropolitu alu Serbiei, rostitu la Te-Deum cu ocaziunea serbării națiunale din 23 Maiu 1865.

(Continuare sicapetu din nrulu premergatoriu.)

„Dumnezeu da omeniloru sei putere“ (psalmu 28 partea 11) aclama sant'ă biserica; și copii Serbiei, spariati și oboșiti, se desceptara se incuragiara, se adunara și se resculara spre a se luptă cu vrasmasiulu săntieniei și alu omeniei, și puterea barbara cedă puterei dreptății! Și într'unu scurtu tempu, de 50 ani, cum s'a infrumetiatu fat'ă Serbiei, pe care acum stramosii nostri nici n'aru poté sa o cunósca! Se radicala și se immultira sate și orășe, se cladira case, palate și biserici, se inființara institute de binelaceri și de instrucțiune publica; se facura legi omenesci, se semenara pustiele și selbaticele câmpuri, pe cari cultivandu-le astadi fiulu său nepotulu, dice liberu: Acestu pamentu mi l'a dobanditu tatalu său mosiulu meu, biruindu pre vrasmasiu și pre usurpatoriu; ast'ă e acum proprietatea mea.

„Incetara trasnetele și fulgerile infocate, disparu barbari'ă, se oprira riurile sângeróse, și binecuvântat'ă pacea ilumină patri'ă noastră; pretolindeni se începă lucrarea și inavutirea; se simți bucuri'ă, se vediu fructulu silintieloru parințiloru nostri, și poporul innotocitu cu libertatea, cunoscă drept'ă, puternic'ă și grătós'ă mâna a lui Dumnezeu.

„De acea, fidele națiune, binecuvânta pe Domnulu Dumnezeu, care nu te lasă; preamăresce pe tatalu ceriului, care-ti arata fat'ă milostiva și te innotocă că sa fii libera și linișcita în ca'sa ta pe vatr'ă stramosiloru tei, că sa te bucuri de siguratate în țier'ă ta, și că sa vedi iaresi regulata și împodobita țier'ă santului Nemanici.

„Sant'ă biserica, bucurându-se de fericirea copiiloru sei, insasi, pomenesce cu multamire, bine-facerile Domnului aretate Serbiei, care a stersu lacrimile eii versate în atăta lungu tempu, și cu caldura se rógă Dumnedieului și Mantuitorului, că elu pre milostivulu, sa tramita și în viitoriu adjuțorele sele nóue, și sa daruiesca Serbiei și națiunei serbe nóuele sele favoruri!

„Prosperitatea, progressulu și fericirea țerei se întaresce, se întinde și se immultiesce prin inticleptele eii legiuri în conformitate cu spiritulu națiunei, și cari sunt mai apropiate naturei sele și în raportu cu ratiunea. Ferice națiunea, cându ea este neclintita în sant'ă și ortodox'ă religiune, cându cinstesce, implinesce și padiesce și legile lui Dumnezeu, și se feresce de tóte peccatele, cari ruinéza fericirea lui și ur'ă strajnicei dreptăți dumnedieesci! Căci legea lui Dumnezeu, că legea iubirei eterne, tinteza ca sa apropie pe omu de Dumnezeu și sa-i daruiesca norocirea vremelnica și cea vecinica. Și legea lui Dumnezeu ne invatia la iubirea aprópelu nostru, la iubirea patriei, unde e locul lucrării iubirei crestinesci. Iubirea patriei este jertf'ă aceea prin care vomu pronunțiam multamirea noastră lui Dumnezeu; ea este acea virtute, cu care stramosii nostri, — santulu Sav'a, Simeonu, și ceialalti, slugi ale lui Dumnezeu, cari se rógă pentru noi, — dorescu a vedé împodobiti pe Serbiu loru.

„Impodobescete, națiune serba, cu acésta virtute, adica cu jertf'ă iubirei, jurându-te pe țier'ă parințiloru tei, ca totdeun'ă vei iubi patri'ă ta, ca vei respectă pe Domnitoriu tuu, ca vei procedé dupa scriptur'ă Domnului și vei aperi religiunea și libertatea patriei tale!

„Frumósele aduceri aminte de virtutile eroice și de atătea dovede de adevératu patriotismu alu parințiloru nostri, sa întarésca gândurile, sa conduca dorințele, și sa ilumineze sentimintele acestei generațiuni și ale celei viitoare a națiunei serbe, că acést'ă nu numai sa se mandrésca cu frumósele memorie din trecut, dară și sa se ingrijésca de a se infrumetia cu virtutile patriotice și crestine, pe cari astadi, la

serbarea națiunale, le pomemim cu solemnitate. Da Dómne, că o imparțială privire asup'ă gresielorulu din trecut, sa le departeze și sa nu le ingaduie în tempulu de adi, precum și în celu viitoriu; eara exemple bune și esperintielescuse, sa serve pentru svatuire, informațiune și imitare. Ast-feliu procedindu și astfeliu simțindu, prea milostivulu Dumnezeu, tatalu nostru cerescu, va binecuvântă faptele și intențiunile serbesci, va versă bogate daruri ceresci asup'ă patriei și asup'ă Statului Serbu, care, rennotu prin vitejia și intielepciune, va fi tare, progressiv și strajnicu cătra vrasmasii sei.

„Eara voi, luptatori de scumpa memoria pentru religiune și patria, aretari lunei întregi sacrificiele vóstre, ne spariandu-ve, nici de puterea barbara, nici de lips'ă mijloceloru pentru luptă; ci numai cu speranția în atotu puterniculu Dumnezeu, cu neclintita credința ca ve sculati pentru dreptate, și cu iubire ferbinte pentru patria, începurati a ve luptă în contr'ă unei poteri mai mari, și iubirea vóstra inflacarata invinse devotamentulu vostru cătra religiunea stramosiesca și cătra patria, și sfaramă lantiurile grele și sclave ale asupritorului. O! binecuvântatu fia numele vóstru, și sufletulu vostru sa se bucure și sa se veselésca în veci în prea santele lacasiuri ale ceriului, la tronulu dreptății dumnedieesci, de la care, prin puterea armelor, ati dobanditu dreptate copiiloru vóstri și patriei vóstre.

„Moritorii se mira, cându privescu monumentele de metalu și de pétra, radicate omeniloru lor celebri, ale căror'ă fapte ei serbéza; dară asemenea monumentu, ca și tóte celelalte, timpulu le raduce, în prafu și în cenusia. Insa binefacatorii națiuniloru, pe lângă acele monumente ruinabili, pe cari pastreza multi și îndelungati seculi numele lor gravatu în multamitorea inima a națiunei. Aici dară, fratiloru, sa gravămu în inimele și în sufletele nóstre gloriosulu și de aterna memoria nume alu lui Milos, și alu colucratoriloru lui fideli; și cu vocea iubirei sufletesci sa tramitemur glori'ă și numele lor urmasiloru, că sa-lu glorieze întru multi ani din neamu în neamu.

„Eara tu iubita Serbia, patria a noastră, radicala-ti capulu împodobitu cu meritele fiiloru tei, scutura prafulu dupe fruntea ta, și bucuria și veselia sa resune în frumósele tale párti; trasnitele, cari de viteji'ă copiiloru tei bubura în line, sa se audia departe și îndelungu, și sa afle urmasii, ca noi te amu iubit și aperi!

„Din ruine sa se radice monumentele și institutiunile pióse, spre adevérarea atātu a vechiei cătu și acelei nóue glorie serbesci, și sa faca cunoscutu seculiloru viitori, ca națiunea serba a trairu, ca mai traiesce, și ca are putere de a trairu neaternatu pentru glori'ă lui Dumnezeu și spre folosulu, marimea, și mandri'ă omeniei! Amin.“ (Din „Tromp. Carp.“)

Burs'ă din Vienn'ă 3/15 Iuliu 1865.

Metalicele 5%	70 20	Actiile de creditu	177 90
Imprumutulu nat. 5%	75 20	Argintulu	107
Actiile de banca	795	Galbinulu	5 23.

Corespondința.

P. On. D. Petru Chirjescu în Kétegyháza T. R. face număr 4 f pe semestru; ne rogămu a dispune de 1 f. ce prisosesc. — D. E. M. în T. Ne lipsescu. — G. B. St. Nicolau, Multamita sincera: Ce vei face pentru noi, faceti pentru DVóstra; acceptămu rezultatulu. — A. N. „Speranția!“ Nu scim. ce amu poté folosi publiculu nostru, deca i amu comunjă cért'ă între doi mojiți, ce ni o descrii. —

☞ Rogămu pre amicii acestui diariu, a grabi cu abonările, că sa nu 'ncercămu perderi și unii și alții.

Redactoru respunditoriu Zacharia Boiu.

Editur'ă și tipariulu tipografiei archidieceșane.